

РЕЧЕВОТО СЪБИТИЕ В КОНТЕКСТА НА ЛИНГВОДИДАКТИКАТА

Донка Мангачева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Резюме. Описанието на езика, речта и речевата дейност е отправна точка за идентифицирането на различни организационни равнища в словесната интеракция и е основополагащо в комплексния подход за изучаване на диалога. Интересът на лингвистичната прагматика се простира отвъд формалното структуриране и засяга различни единици в рамките на езиковата употреба, напр.: изказ, речев акт, речево събитие. Отчитането на контекста (вкл. неговото конструиране и достъпност), както и разпознаването на комуникативното намерение на говорещия предпоставят тълкуването на вербалното послание.

Keywords: communication, verbal interaction, speech, language, dialogue, utterance, speech act, speech event, context, contextualization, interpretation

Съществено за лингводидактическото описание на езика, речта и речевата дейност е открояването на следните базови понятия: *изречение* (на равнището на езика), *изказ*¹⁾ (на равнището на речта) и *речев акт*, *речево събитие* и *комуникативна ситуация* (на равнището на речевата дейност)²⁾.

Изречението е „основна езикова единица, която се представя чрез множество абстрактни структурни схеми и се разглежда извън връзките ѝ с контекста и речевата ситуация“ (Ницолова, 1984: 25). Затова в предстоящия анализ на езиковата реализация на речевите действия изречението се разбира като теоретична рамка на изказ с конкретна комуникативна стойност, който е продукт на съответния речев акт.

Първите стъпки в тази посока безспорно са направени още в руската лингвистика. Арутюнова отчита като признаци на смисъла на изречението подчинението на определени правила за употреба и „оръдийността“ (целенасоченост). Затова авторката приема за основна семантична характеристика на изказа указването на комуникативната цел, с която се извежда пропозицията (Арутюнова, 1976: 43–46). Звегинцев отбелязва, че изречението е първичната единица на общуването – то възниква като

речево образуване, служещо на конкретните комуникативни цели, а неговият смисъл се поражда от естествения образ – мисълта (Звегинцев, 1976: 186–189, 198).

По думите на Вучева изречението е знак за граматичността на речевата формация, зад който стои определена езикова норма, за разлика от изказа – речевия продукт, зад който стои определен поведенчески продукт (Вучева, 2006: 229). Ролята на синтаксиса в комуникационното събитие е „да осигури ориентири за конструиране и разпознаване на посланието“ (Schegloff, 1996), да създаде повърхнинна структура, която да „ограничава възможните хипотези за организацията на лежащите в основата концепти и релации“ (Дьо Богранд и др., 1995: 75). В това се изразява формалната свързаност на текста, която е „почти равнозначна на обединението и подреждането (от логическо гледище) в него на предикативните единици“ (Димитрова, 1995).

Важно е да се отбележи, че възможностите за реализация на изказа (синтактичният формат) и комуникативната му стойност имат обозрим, дори крайно ограничен набор в сравнение с отгънците в илокутивното съдържание на извършения речев акт. Предвид това Ницолова предпочита термина *комуникативен статус* (на *изказването*) и го определя като характеристика на комуникативното намерение на говорещия да внесе някакво изменение в действителността чрез своя изказ, което има определено обективно съдържание: „отношението, в което субектът иска да влезе посредством изказването си с действителността, разглеждана като обект на изменение, а не като обект на отразяване“ (Ницолова, 1984: 106–110).

От позициите на лингвистиката на речта *изказът* е „знаков феномен, ситуиран в сложна система от езикови, когнитивни, психологически и социални координати“ (Вучева, 2006: 225). Той се дефинира едновременно от гледна точка на създаването и интерпретацията като „съвместно и активно организирано психосоциално взаимодействие, резултат от срещата на двупосочни езикови, психологически, личностни и социални интерпретации на конкретна ситуация на общуването“ (Вучева, 2006: 247).

В перспективата на разговора изказът е „едногласно (осъществявано от един, макар и честоменящ се източник) изложение на определено информационно съдържание – последователност от знакови прояви, породена в процеса на тяхната интеграция“ (Йотов, 2001). Тук изказът като единица, натоварена със смисъл (актуализирана пропозиция, реализация на речев акт, продукт на изказването), се разграничава от *изказването*, което обхваща словесната проява при всяко включване в диалога, т.е. отговаря на реплика на конкретния говорещ при размяната на комуникативни ходове.

Такова е и разбирането на Юрдхайм: „изказът е неразривно свързан с из-

казването, което не отправя към нещо, съставено от знаци или думи, а към мига, в който този състав е бил формулиран – бил е изречен. Изказването е ситуация, разиграваща се във времето и пространството“ (Юрдхайм, 1998: 221). Изказът стъпва на твърдение (statement), а то по думите на Скинър е „неизбежно въплъщение на определено намерение по определен повод, насочено към разрешението на определен проблем и поради това специфично за ситуацията по начин, който само наивността може да опита да превъзмогне“ (Skinner, 1969).

Терминът *речев акт* в концепцията на Остин и разработките на Сърл означава словесно действие, подчинено на определено намерение и преследващо определена цел (Austin, 1962a; Austin, 1962b; Austin, 1970; Searle, 1967; Searle, 1981). В общ план речевият акт може да се определи и като реален фрагмент информация, резултат от познавателната дейност на човека и елемент от системата на текста (вж. Колшанский, 1984: 21–32; Todorov & Ducrot, 1991: 398–403). Той е не просто компонент на дискурса, а рационално, целенасочено (макар и невинаги целесъобразно) действие на определена личност.

Съществуват различни виждания по отношение на обхвата му: от „най-малката комуникативна единица, в която се произвежда изказването“ (Ничолова, 1984: 26) до целия „процес на създаване, произнасяне и възприемане на речевото (-ите) съобщение (-ия)“ (Димитрова, 2009: 22). Това изследване се опира на схващането, че речевият акт е разпознаваемата минимална единица на общуване, първичният носител на значение в употребата и разбирането на естествените езици (вж. Searle & Vanderveken, 1985: 1; Vanderveken, 1990: 1). Често обаче в рамките на едно изказване (по-голямата по обем комуникативна единица) може да се открие цял *набор от отделни речеви действия* (speech act set)³⁾, които се допълват взаимно предвид комуникативните намерения и интереси или изграждат цялостен, сложен речев акт, включващ повече от една илокуция (съответно повече от един изказ), а понякога и смяна на говорещия.

Така наборът от речеви актове се оказва подобен на *речевото събитие* (speech event), което обхваща речевите актове на всички комуниканти (Scollon & Scollon, 1995: 19–20) или най-общо циклично (последователно, поредно) организирано *речево протежение* (stretch of speech), онагледяващо социалната употреба на езика (Verschueren, 1999: 42, 152).

Наименованието *речево събитие* може да се отнесе към всяка размяна на речеви действия независимо от нейния обем, т.е. към всеки диалогичен интервал, включително минималната единица, разглеждана тук като репликово единство. На това разбиране почива и структурният модел за анализ на диалога на Кербра-Орекиони (Kerbrat-Orecchioni, 1997). Според авторката всяка вербална интеракция следва да се разглежда като поре-

дност от действия, чийто *набор* (set) съставя текст – съвместно произведен, подчинен на правилата за вътрешна кохезия и показателен за конкретно взаимоотношение между говорещите. Специалното организационно равнище на диалога, на което се установява семантична и прагматична кохерентност в различима структурна единица, се отнася към *репликата*. По-ниско в йерархичната формация на диалога се подрежда речевият акт (преразгледан и адаптиран в някаква степен към перспективата на разговора), а като надстроечна единица стои разговорът. Ключовото понятие в диалогичната композиция е *обменът* (exchange), който би трябвало да се осмисля не като поредност на реплики, а като прагматично дефинирана група единици.

На последното, най-високо стъпало в речевата употреба стои *комуникативната ситуация* – съвкупността от реалните условия на протичане на комуникацията, съотносима със социалния повод на речевата активност (вж. Schiffrin, 1994: 142; Maingueneau, 2010: 204). В термина *комуникативна ситуация* (или *комуникативно пространство*) Димитрова влага следното съдържание: „целият комплекс от външни обстоятелства и ментално-психологически състояния на говорещите и слушащите“ (Димитрова, 2009: 22).

За означаване на съвкупността от фактори, свързани с речевия акт, Ницолова предпочита понятието *речева ситуация* (Ницолова, 1984: 26–28). Тук обаче следва разграничението на Димитрова, според която *речевата ситуация* се свързва с употребата на едни или други езикови средства, докато за прагматичните измерения е по-подходящ терминът *комуникативна ситуация*, защото се свързва еднозначно с определена цел в общуването (Димитрова, 1999: 53).

Словесният поток не може да се обясни лингводидактически като сбор от изолирани, завършени комуникативни действия. Той се състои от верижни смислови обеми, които не само се подреждат и надграждат последователно в дискурса на говорещия, но и се проектират в обmena на езикови структури между различни говорещи и в редуването на ролевы изяви в разговора (Searle, 1992). Разговорът поставя речевите актове в по-широка йерархична структура, разчленима преди всичко на сложни единства от вербални действия.

В рамките на комуникативното взаимодействие всеки произнесен речев акт отваря пространство за друг, а съчетанието им спазва принципите на релевантност и кохерентност (Ван Емерен & Гротендорст, 2006: 107–108). Идеята е изложена още от Сърл и Вандервекен, според които нито езиковата компетентност, нито речевият акт може да получат правилно обяснение, докато не се опише способността за разбиране и произвеждане на изкази (т.е. илокутивни актове) в *подредени вериги от речеви актове* (ordered speech act

sequences), наречени разговори – там всеки илокутивен акт отваря възможност за краен и обикновено съвсем ограничен набор от подходящи илокутивни актове за отговор (Searle & Vanderveken, 1985: 11).

Конвенционализацията на различни ситуативни режими и подобаващите им езикови формули е довела до утвърждаване на своеобразни „комплекти“ – *близки* (или *съответни*) *двойки речеви актове* (adjacency pairs) (вж. Searle, 1992; Sacks, 1995: 554–560; Holtgraves, 2002: 95). Самото им установяване е доказателство за принципа на прагматична кохерентност, който изисква двете действия да са предвидими и да удовлетворяват едни и същи условия на речевата ситуация. Явлението е дефинирано от Ван Дайк като *сложно (глобално) действие* или единство от последователни действия, разположени в интеракция и свързани в *макроакт* (Van Dijk, 1989: 238). Антиципацията осигурява на всеки от комуникантите достъп до макроинтерпретацията на единството, а личната система от норми и предпочитания дава основа на процесите за вземане на решение и формиране/изменение на намеренията.

Съществено значение за лингводидактическото изследване има постановката, че поставен в диалогичната рамка, всеки произнесен речев акт отваря пространство за подходящ акт за отглас. Важно е да се уточни, че идиолектите на участниците в диалога (при цялото им многообразие и неповторимост) не възпрепятстват каскадната организация на комуникацията.

Вторият речев акт в двойката представлява реакция на първата част и е показателен за достигнатия интерактивен ефект. Разглежда се като предпочитана реакция в случай на приемане и неpreferирана в случай на отхвърляне – тя е маркираната, тя се нуждае от обосновка (Yule, 1996: 78–82; Finegan, 2004: 297; Ван Емерен & Гротендорст, 2006: 119). Важно е да се отбележи, че предпочитанието в случая не трябва да се осъзнава единствено като психологически конструкт, а като интерактивен принцип (Casper, 2006). С оглед на това се отчитат две общи тенденции: компонентите на съответните двойки се строят така, че да се избегне неpreferираната реакция, а неpreferираната реакция се поднася в много по-сложен формат, отколкото предпочитаната (Levinson, 1983: 333).

Необходимо е да се спомене също, че съвместните действия невинаги имат словесен израз, а вторият акт в двойката може да бъде заместен от невербален сигнал. Затова е уместно решението на Кларк да запази наименованието *близка двойка* за случаите на строго словесна интеракция и да въведе по-общия термин *проекционна двойка* (projective pair) със следното съдържание: чрез първото действие се предлага някакъв съвместен проект, а чрез второто се указва възприемането на това предложение (Clark, 2004).

Традиционно се смята, че речевите актове на всеки говорещ са обвързани както един с друг, така и с отговорите на събеседника и с непосред-

ствения контекст – на тази основа се осигурява определен комуникативен и интерактивен ефект върху слушащия. В по-широк аспект близките двойки актове може да се разглеждат като рамка за реципрочно поведение и анализ – всяко действие е едновременно *контекстуално оформено* (context shaped) и *контекстуално обновяващо* (context renewing) при взаимно ориентиране на говорещия и слушащия (Goodwin & Heritage, 1990). То е, защото контекстът не е обективна (външна) социална структура, нито е субективна оценка на контекстуалните променливи, а „ендогенен спрямо интеракцията“ (Casper, 2006). На практика дори ако даден речев акт изглежда неуместен, адресатът се стареа да открие релевантен център или смислова връзка с текущата тема, така че интерпретацията да е функционална за специфичната цел. Затруднения може да възникнат, ако:

- заложеният от говорещия смисъл не стане ясен веднага (*неопределеност*);
- неопределеността се задържи непреднамерено (*амбигуитет*, т.е. нееднозначност);
- подателят действително иска да предаде няколко смисъла едновременно (*поливалентност*) (вж. Дьо Богранд и др., 1995: 87).

Изводимостта е многократно усложнена поради факта, че всяка от страните в комуникативния процес „прави по-големи допускания за това какво предполага другият в осъществяването на своята задача“ (вж. Познер, 2002: 170–175). Факт е обаче, че слушащият почти винаги успява да се справи с това положение и преодолява лесно и скоростно потенциалната комбинаторна експлозия, дори ако възстановката, на която се спре, не съвпада с първоначалното намерение на говорещия (вж. Ван Емерен & Гротендорст, 2006: 109).

По този въпрос Дьо Богранд и др. заключават, че способността на човека да открива вложения смисъл и да изключва или да разгадава неопределеността или многозначността винаги крие загадки и стои сред „най-удивителните и най-комплексните комуникационни процеси“. Учените подчертават още, че „въобще не съществува абсолютно приключване на рецепцията, а по-скоро само един праг на завършване, при който разбирането на текста удовлетворява“ (Дьо Богранд и др., 1995: 42, 87).

Опит за обяснение на механизмите на интерпретация се прави още в ранните разработки в областта на философията на езика и илокутивната логика. Основополагащо за теорията на речевите актове е схващането, че при сериозна употреба „всеки речев акт, осъществен или осъществим, може да бъде окачествен по недвусмислен начин въз основа на дадено изречение или съвкупност от изречения, ако се приеме, че говорещият не иска да каже нищо различно от това, което казва, и че ситуацията е подходяща за това“ (Searle, 1981: 28–30). По този въпрос се налагат някои уточнения. Изместването от т. нар. сериозна употреба може да наруши лекота-

та на разбиране и точността на оценяване на който и да било акт – това е напълно вярно, а условието е въведено още от Остин (Austin, 1962b: 121). Всички уговорки за сериозната употреба на речевия акт и потенциалното му окачествяване остават обаче в полето на теоретичните ограничения – на практика няма как да се знае със сигурност дали някой говори сериозно в момента (Derrida, 1977).

Речевият акт невинаги се поддава на еднозначно тълкуване и оценка дори и в ясно конситуативно обкръжение. Тук е мястото да се отбележи и разумното възражение на Чомски (Chomsky, 1975: 62) към възгледите на Сърл: „Мога да използвам речта (в най-тесния смисъл на думата) без никакво комуникативно намерение. Въпреки че изкажете ми имат определено значение, то може да не бъде указано от тяхното нормално значение (независимо от намеренията ми спрямо даден адресат)“.

В илокутивната логика е застъпено убеждението, че повечето извънречеви актове, които се извършват чрез успешно изказване на изречения в подходящ контекст при употребата на естествените езици, са елементарни речеви актове с формула F(P), която се състои от *илокутивна (извънречева) сила F и пропозиционално съдържание P*.

Изреченията са най-малките по обем синтактични средства за извършване на речеви актове и съществуват, за да се „говори чрез тях“. Всяко завършено изречение притежава индикатор/и на извънречевата си сила, а част от неговия смисъл е, че дословното му произнасяне в даден контекст е извършване или опит за извършване на определен илокутивен акт със съответна извънречева сила. Извънречевата сила се разглежда като абстрактно съдържание, което разполага с известен брой езикови маркери в реализацията на речевия акт. Сред *индикаторите на илокутивната сила* (illocutionary force indicating device) се нареждат перформативните глаголи, словоредът, граматичното наклонение, интонационният контур и пунктуацията (вж. Searle & Vanderveken, 1985: 2–7, 14–19, 69–71; Vanderveken, 1990: 1–8, 104–121; Alston, 2000).

Интерпретацията на изказа е невъзможна без *контекстуализация*, която „пресява“ непосредственото обкръжение: езикова композиция, вокализация, кинемия, условия на протичане на комуникативното взаимодействие, социални отношения между общуващите, споделено знание на комуникантите и т.н. (Gumperz, 1982: 130–152; Lyons, 1995: 265). Връзката между *текст* (езиковият продукт) и *контекст* (обстоятелствата, в които той се появява, познати още като *конситуация*) е предмет на дългогодишно описание в научната литература (вж. Goffman, 1964; Coseriu, 1973: 310–319; Колшанский, 1980: 134; Searle, 1981; Ницолова, 1984: 26–27; Todorov & Ducrot, 1991: 391; Coseriu, 1992: 18–19, 222–223; Schiffrin, 1994: 365–385; Brown, 1995: 11–31; Lyons, 1995: 271; Maingueneau, 1997: 26–28, 31–32;

Verschueren, 1999: 75–114). Всички тези концепции се движат по една и съща опорна линия, а именно: че извънречевото съдържание се дефинира не само въз основа на езиковата единица, но и чрез условията и характеристиките на нейното произнасяне (самото извършване на акта). Всъщност обаче то не се приравнява автоматично към определена граматична конструкция, а се извлича приблизително успешно от израза през извънезиковото му обкръжение към смисловия обем.

На този етап обаче тезите на философите логици за обективно характеризиране на речевия акт срещат затруднение. Юрдхайм онагледява по великолепен начин силните и слабите страни на теорията за речевите актове: „Голямата сила на теорията за речевите актове като стратегия за четене е, че тя, изглежда, съответства на интуитивното ни схващане какво съдържа четенето на текст – тя фактически може да даде отговор на нашия първи и често единствен въпрос: какво е имал предвид авторът? Но същевременно тя прави така, че същият този въпрос се взривява в лицето ни, когато стане видим – не като добре опакован пакет от лесно смислаем смисъл, а като необозримо поле от значения и условности“ (Юрдхайм, 1998: 268).

В същия дух Димитрова обобщава, че класическите таксономии на Остин и Сърл „не са съвършени“ или дори „не са лишени от известна доза наивност“ (Димитрова, 2009: 29). Не би могло да бъде другояче – няма теория, която да обясни напълно еkleктичната природа на речевия акт. Всъщност самият Остин – един неконвенционален, спонтанен, дори саморазрушителен философ – започва лекциите си със скромното признание, че твърденията му не са сложни, нито спорни, а единственото им достойнство, за което той би се застъпил, е, че са поне отчасти верни (Austin, 1962b: 1). Погълнат от прекрояването и разгръщането на изходната концепция (наречена по-късно „прозрения“), неговият амбициозен последовател Сърл никога не прави подобна уговорка.

Освен зависимостта от контекста като цяло е трудно да се докаже съответствието между конкретен вид извънречева сила и специализираната ѝ (или факултативна) реализация именно поради пределните възможности на теорията на речевите актове – тя приема за даденост спойката между двете понятия, но не може да обясни прехода, принципите на взаимодействие между тях.

За пример може да послужи вече споменатото схващане, че илокутивното съдържание се дефинира не само въз основа на езиковата единица, но и чрез условията и характеристиките на нейното произнасяне. Няма как да се докаже, че извънречевата сила на даден изказ е тясно или еднозначно обвързана с езиковата страна на извънречевия акт (т.е. че се отнася пряко (непосредствено) към формата на изречението или неговия дословен

смисъл), без да се формулира контекстуалната зависимост. А това е трудно изчислимо, понеже контекстът, от една страна, се „улавя“ и „усвоява“ по различен начин в зависимост от индивидуалния периметър и „филтър“ на всеки говорещ, а от друга, се осъвременява непрестанно в процеса на общуване. Затова и възстановяването на извънречевата сила по обратен път (въз основа на езиковата единица) е винаги приблизително, тъй като спестената при самото кодиране информация и паралелният контекстуален прогрес не може да бъдат компенсирани в пълна (еднаква) степен при декодирането на крайния резултат.

И обратно, както отбелязва Звегинцев по повод „разумните очи“ на общуващите, от всеки изказ се извлича значително повече информация от количеството, заложено в езиковата формация (Звегинцев, 1976: 206). Последните съображения са в полза на противоположното убеждение, а именно, че илокутивната сила на даден изказ няма пряка връзка със синтактичния формат или неговото буквално значение. Тази величина не е обвързана с конкретна словесна формула, а съответните ѝ индикатори са многозначни, променливи или поне не безспорни (вж. Levinson, 1983: 274–275; Leech, 1983: 153, 177; Recanati, 1987: 20; Vanderveken, 2000). Ето защо лингводидактическата проекция на прагматичния анализ не би трябвало да подхожда от абстрактната идея за речевото действие към съответния набор от формални средства.

По-уместно е да се направи опит за обособяване на различни типови конструкции с общо прагматично значение (които в зависимост от своята употреба придобиват конкретни стойности). Преди всичко такава е убеждението на Остин, че заслужават внимание и проучване единствено „по-големите родове речеви актове, надредни и свързани“.

В подкрепа се явява и разбирането на Колшански, че при прагматичния анализ езикът остава насъщно средство, а въздействието на даден изказ се възприема като негово съдържание, което допуска многовариантно оформяне (вж. Austin, 1962b: 150; Колшанский, 1984: 128). Тази теоретична рамка е солидна основа за разработване на съвременни учебни материали, моделиращи съответните езикови реалности. Осмислянето на някои основни фактори и профили на речевото поведение е съществено за усъвършенстване на комуникативната компетентност и действителните умения в различни сфери на общуване.

БЕЛЕЖКИ

1. С това значение Ницолова ползва термина *изказване* (вж. Ницолова, 1984), а тук е предпочетено названието *изказ*, залегнало у Димитрова, Йотов и Вучева (вж. Димитрова, 1991; Йотов, 2001; Вучева, 2006).
2. Отношение на разграничаването и прехода между отделните равнища вж. още Ницолова, Сколън и Сколън, Юрдхайм (Ницолова, 1984: 23–26; Scollon & Scollon, 1995: 19–20; Юрдхайм, 1998: 222–223).
3. Преводът на всички термини, които не се ползват с известност в специализираната литература на български език, е на автора (за справка в скоби е приложено наименованието в оригинал).

ЛИТЕРАТУРА

- Арутюнова, Н. Д. (1976). *Предложение и его смысл (Логико-семантические проблемы)*. Москва: Наука.
- Ван Емерен, Ф. Х., Р. (2006). *Гротендорст. Системна теория на аргументацията*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Вучева, Е. (2006). *Един интегрален модел на речта: равнища, единици и категории. Поглед към лингвистиката на речта*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Димитрова, Ст. (1991). Към въпроса за изграждането на речеви формации в различни комуникативно-прагматични ситуации (с. 12 – 52). В: Димитрова, Ст. (Съст. и ред.). *Прагматика на текста*. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“.
- Димитрова, Ст. (1995). Проблеми на значението и текстови категории (с. 9 – 46). В: Димитрова, Ст. (отг. ред.). *Лингвистика на текста*. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“.
- Димитрова, Ст. (1999) *Езикова демагогия*. София: Наука и изкуство.
- Димитрова, Ст. (2009). *Лингвистична прагматика*. София: Велес.
- Дьо Богранд и др. (1995). *Увод в текстовата лингвистика*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Звегинцев, В. А. (1976). *Предложение и его отношение к языку и речи*. Москва: Издательство Московского университета.
- Йотов, Цв. (1994). *Разговорът и неговият глобален лингвистичен модел*. Автореферат на дисертация за присъждане на научната степен доктор на филологическите науки. София.
- Йотов, Цв. (2001). Още веднъж за познавателните възможности на сравнително-типологичния метод (Образът на устно-разговорния дискурс в огледалото на музикалната теория) (с. 208 – 239). В: *Слово. Юбилеен сборник, посветен на проф. Червенкова*. София: Уни-

- верситетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Колшанский, Г. В. (1980). *Контекстная семантика*. Москва: Наука.
- Колшанский, Г. В. (1984). *Коммуникативная функция и структура языка*. Москва: Наука.
- Ницолова, Р. (1984). *Прагматичен аспект на изречението в българския книжовен език*. София: Народна просвета.
- Познер, Р. (2002). Прагматика (с. 164–205). В: *Litora Psycholinguistica*. София: Сема РШ.
- Юрдхайм, Х. (1998). *Наука за четенето*. София: Пет плюс.
- Alston, W. P. (2000). *Illocutionary Acts and Sentence Meaning*. Ithaca. Cornell University Press.
- Austin, J. L. (1962) (a). *Sense and Sensibilia*. New York. Oxford University Press.
- Austin, J. L. (1962) (b). *How to Do Things with Words*. Oxford. Clarendon Press.
- Austin, J. L. (1970). *Philosophical Papers*. Urmson, J. O., G. J. Warnock (Ed.). Oxford. Clarendon Press.
- Brown, G. (1995). *Speakers, Listeners and Communication: Explorations in Discourse Analysis*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Chomsky, N. A. (1975). *Reflections on Language*. New York. Pantheon Books.
- Clark, H. H. (2004). Pragmatics of Language Performance (pp. 365 – 382). In: Ward, G., L. Horn (Ed.). *Handbook of Pragmatics*. Oxford. Blackwell.
- Coseriu, E. (1973). Determinación y entorno. Dos problemas de una lingüística del hablar (pp. 282 – 323). In: *Teoría del lenguaje y lingüística general*. Madrid. Gredos.
- Finegan, E. (2004). *Language: its Structure and Use*. Thomson Wadsworth.
- Goffman, E. (1964). The Neglected Situation. *American Anthropologist (New Series)*, 6(6), Part II (Special Issue): *The Ethnography of Communication*, 133–136.
- Goodwin, C., J. Heritage (1990). Conversation Analysis. *Annual Review of Anthropology*, 19, 283 – 307.
- Gumperz, J. J. The Speech Community. In: Sills, D. L. (Ed.). *International Encyclopedia of the Social Sciences*. New York. Macmillan, 381 – 386.
- Heritage, J. (1990/1991). Intention, Meaning and Strategy: Observations on Constraints on Interaction Analysis. *Research on Language and Social Interaction*, 24, 311 – 332.

- Holtgraves, T. M. (2002). *Language as Social Action: Social Psychology and Language Use*. Mahwah NJ. Erlbaum.
- Kasper, G. Speech Acts in Interaction: Towards Discursive Pragmatics. In: Bardovi-Harlig, K., C. Félix-Brasdefer, A. Omar. (2006). *Pragmatics and Language Learning*. Vol. 11. National Foreign Language Resource Center, Honolulu HI, 281 – 314.
- Kerbrat-Orecchioni, C. (1997). A Multilevel Approach in The Study of Talk-in-Interaction. *Pragmatics*, 7(1), 1 – 20.
- Leech, G. (1983). *Principles of Pragmatics*. London. Longman.
- Levinson, S. (1983). *Pragmatics*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Lyons, J. (1995). *Linguistic Semantics: an Introduction*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Maingueneau, D. (2010). *Doze conceitos em análise do discurso*. In: Perez de Soua-e-Silva, M. C., S. Possenti (Org.). São Paulo. Parábola Editorial.
- Recanati, F. (1987). *Meaning and Force*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Sacks, H. (1995). *Lectures on Conversation*. Oxford. Blackwell Publishing.
- Schegloff, E. A. (1996). Turn Organization: One Intersection of Grammar and Interaction (pp. 52 – 134). In: Ochs, E., E. A. Schegloff, S. A. Thompson (Ed.). *Interaction and Grammar*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Schiffrin, D. (1994). *Approaches to Discourse*. Blackwell Publishers.
- Skinner, Q. (1969). Meaning and Understanding in the History of Ideas. *History and Theory*, 8(1), 3–53.
- Scollon, R., S. W. Scollon (1995). *Intercultural Communication: A Discourse Approach*. Oxford. Blackwell Publishers.
- Searle, J. R. (1967). Human Communication Theory and the Philosophy of Language: Some Remarks (pp. 116 – 129). In: *Human Communication Theory: Original Essays*. New York. Holt, Rinehart & Winston.
- Searle, J. R. (1981). Os Actos de Fala: Um Ensaio de Filosofia da Linguagem. Almedina. Coimbra.
- Searle, J. R. (1992). Conversation (pp. 7–29). In: Parret, H., J. Verschueren (Comp.). *(On) Searle on Conversation*. John Benjamins B. V.
- Searle, J. R., D. Vanderveken (1985). *Foundations of Illocutionary Logic*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Todorov, Tz., O. Ducrot (1991). *Dicionário das Ciências da Linguagem*. Lisboa. Dom Quixote.

- Vanderveken, D. (1990). *Meaning and Speech Acts: Principles of Language Usage. Vol. 1*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Vanderveken, D. (2000). Towards a Formal Discourse Pragmatics. *Proceedings of the Twenty-Fourth International Florida Artificial Intelligence Research Society Conference*. Association for the Advancement of Artificial Intelligence, 200 – 202.
- Van Dijk, T. (1989). *Text and Context: Explorations in the Semantics and Pragmatics of Discourse*. Longman Group UK Limited.
- Verschueren, J. (1999). *Understanding Pragmatics*. London. Arnold.
- Wittgenstein, L. (1995). *Tratado Lógico-Filosófico; Investigações Filosóficas*. Lisboa. Fundação Calouste Gulbenkian.
- Yule, G. (1996). *Pragmatics*. Oxford. Oxford University Press.

THE SPEECH EVENT IN THE CONTEXT OF LINGUISTIC DIDACTICS

Abstract. The description of language, speech and speech activity is supposed to identify level phenomena in verbal interaction and motivate a multi-layered approach to dialogue processing. Linguistic pragmatics goes beyond structural study and focuses the attention on different units of language use, such as: utterance, speech act, speech event. Moreover, it makes its way out through consideration of the context, its construction and accessibility, through recognition of the speaker's intention, in order to proceed with the interpretation of the message.

Donka Mangacheva

✉ Sofia University "St. Kliment Ohridski"
15, Tsar Osvoboditel Blvd.
1504, Sofia, Bulgaria
e-mail: dmangacheva@gmail.com